

DF Revy

04: Back to basics – and flying into the future **10:** Open access – en kompliceret sag? **12:** Ebog.dk – en rapport fra frontlinien **13:** CBS Library FAQ **14:** Danmarks Biblioteksskole sætter bibliotekarprofessionen til debat **17:** Anmeldelse af ”Freakonomi” **18:** Anmeldelse af ”Min personlige videnprofil”

DANMARKS FORSKNINGSBIBLIOTEKSFORENING – DF Revy 30. årgang nr. 4, maj 2007

Redaktion

Naja Porsild (ansvarshavende)
Handelshøjskolens Bibliotek
Fuglesangs Allé 4
8210 Århus V
nap@asb.dk

Redaktionsudvalg

Bente Lope
Aalborg Universitetsbibliotek
bl@aub.aau.dk

Mai Aggerbeck
cvu vita
ma@cvuvita.dk

Gitte Behrens
Statsbiblioteket
gb@statsbiblioteket.dk

DF sekretariatet

Hanne Dahl
Statsbiblioteket
Tangen 2
8200 Århus N
df@statsbiblioteket.dk

Abonnement 2007

Årsabonnement for ikke medlemmer 400 DKK,
plus porto.

Meddelelser om adresseændring og andet, der
vedrører ekspedition af DF Revy, bedes rettet til
DF sekretariatet

DF Revy	Deadline	Udkommer
Nr. 5	31. maj	uge 32
Nr. 6	08. aug	uge 38
Nr. 7	19. sep	uge 44

Manuskripter sendes til redaktionens e-mail.

Annoncepriser 2006

1/1 side: 3500 DKK
1/2 side: 2000 DKK
2-sidet indstik, 4 farver: 3500 DKK

Priserne er excl. moms.
Gentagelsesrabat 15%. Ved indrykning i en hel
årgang gives 25% rabat.

Alle henvendelser vedrørende annoncer bedes
rettet til redaktionen. (Se adresser ovenfor)

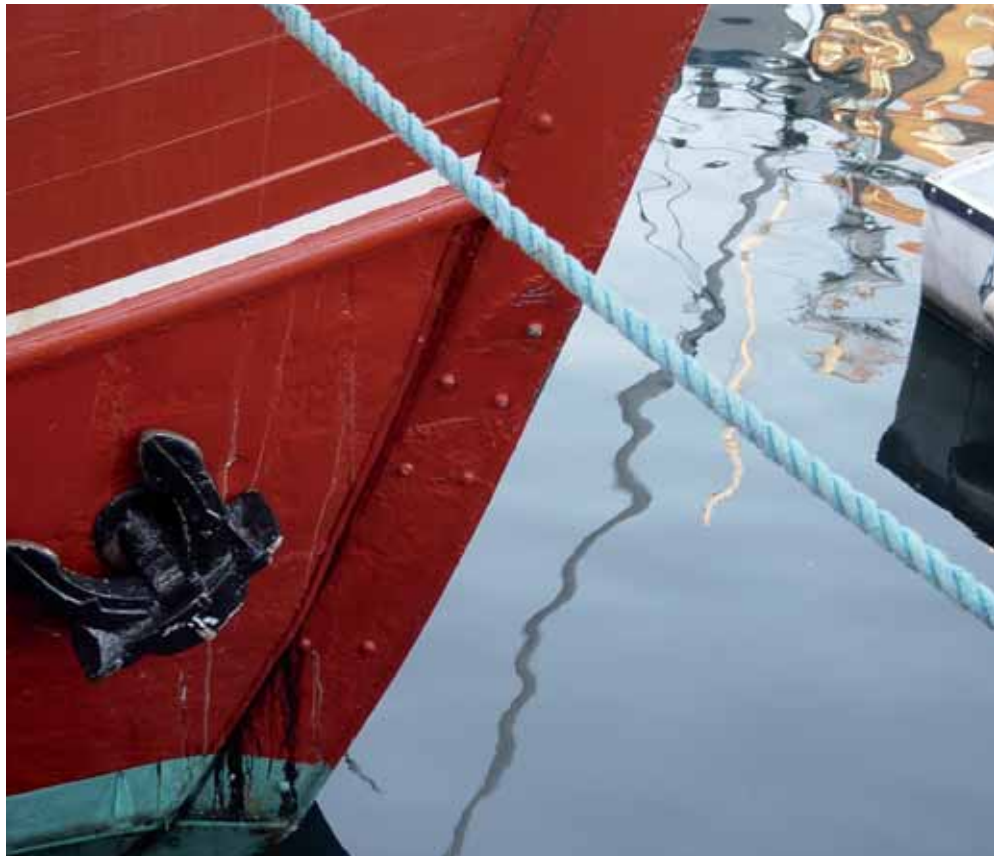
Grafisk design og fotos

Hreinn Gudlaugsson
hrg@asb.dk

Tryk

Elbo Grafisk A/S
Oplag: 1100
ISSN 0106-0503
ISSN (online) 1901-1903

Medlemmer af DF og abonnenter har online adgang
til DF Revy via DFs hjemmeside www.dfd.dk

04: Back to basics – and flying into the future

Af Bente Herborg Christensen

10: Open access – en kompliceret sag?

Af Tove Faber Frandsen

12: Ebog.dk – en rapport fra frontlinien

Af Jesper Holm

13: CBS Library FAQ

Af Søren Madsen

14: Danmarks Biblioteksskole sætter

bibliotekarprofessionen til debat

Af Karen Harbo og Mette B. Grundsøe

17: Anmeldelse: Freakonomi – en uortodoks nationaløkonom

udforsker den skjulte side af alt

Af Tine Jørgensen

18: Anmeldelse: Min personlige videnprofil

Af Mai Aggerbeck og Karen Frederiksen

18: Kort nyt

19: Mødekalendar

Fra Redaktionen

Jubilæer giver ofte anledning til fantastiske initiativer – som nu katalogiseringskonferencen på Island i anledning den islandske bibliotekaruddannelses 50-års dag. I artiklen gives en meget detaljeret tolkning af og indblik i den seneste udvikling indenfor katalogisering og den ny teknologiske påvirkning af området. Det drejer det f.eks. om RDA og FRBR. RDA er katalogiseringsregler, der snart afløser AACR2 og FRBR er den værk-orienterede tilgang til katalogisering med udgangspunkt i værket – udviklet helt tilbage i 90'erne, så de bibliografiske poster kan opfylde kravet om funktionalitet og derved hjælpe brugeren. Den førte bl.a. til en helt ny terminologi indenfor katalogisering. Og planerne om implementering af FRBR i bibliotek.dk er lige så gamle som bibliotek.dk selv.

Dansk Bibliotekshistorisk Selskabs 25-års jubilæum har udløst oprettelsen af et publikumslegat til støtte for bibliotekshistoriske udgivelser. Et meget prisværdigt initiativ til udbredelse og fremme af formidlingen omkring bibliotekshistorie studier og -forskning.

Når man taler om forskning kommer man p.t. uvægerligt også til at sige Open Access. Nordbib afholdt i april en workshop med fokus på open access-begrebet; men der er langtfra enighed om værdien og konsekvenserne af open access. OA-udfordringerne hænger bl.a. sammen med den måde forskningen er organiseret og hvordan den evalueres i de enkelte lande. En statusrapport om OA-situationen i de nordiske lande og kan nu downloades sammen med anbefalingerne fra analyserne i rapporten og workshop diskussionerne. www.nordbib.net/Initiatives---Reports/Report.aspx.

"Ebog.dk er din digitale e-boghandel, hvor du kan downloade e-bøger som du enten har købt eller lejet. Har du købt bogen har du også ret til at printe sider ud fra den." Citatet er hentet fra e-bogsportalen, men der har været mange forhindringer, der skulle tackles før startskuddet kunne udløses. Problematikken omkring licenser har været en af de større, for slet ikke at tale om de mange tekniske løsninger, der skulle klares. Spændende, frustrerende og stimulerende – sådan er det at være pionér.

Library FAQ på CBS må også kaldes et pionérinitiativ med stof til inspiration for andre forskningsinstitutioner og -biblioteker. At programmet er på engelsk burde ikke afskrække hverken medarbejdere eller studerende i dag. Og umiddelbart ser det ud til at fordelene kan opveje ulemperne. Det skal blive spændende at følge projektet - forhåbentlig i form af en statusrapport om et ½ års tid.

I nr. 1 2007 bragte vi en anmeldelse af bogen: *"Bibliotekarerne. En profession i et felt af viden, kommunikation og teknologi"*. En tankevækkende og bemærkelsesværdig bog om bl.a. de bibliotekariske værdier før og nu. I dette nr. bringes et inspirerende og begejstret bidrag til debatten om den bibliotekariske profession - af-født af temadagen på DB om vores profession i det moderne videnssamfund.

Back to basics – and flying into the future

Konference i Reykjavik den 1. - 2. februar 2007

Af Bente Herborg Christensen

2007 er året, hvor den islandske bibliotekaruddannelse kan fejre 50 års jubilæum, og i den anledning løber flere arrangementer af stabelen. Blandt disse en konference om katalogisering med fokus på RDA – Resource Description and Access – katalogiseringsreglerne, som skal afløse AACR2, med forventet lancering i 2008. Vi var 8 danskere, der tog derop, heriblandt Erik Thorlund Jepsen fra Biblioteksstyrelsen, der skulle være oplægsholder. I alt var der 8 oplægsholdere. Det var et rigtig spændende arrangement med omkring 220 deltagere fra 25 lande, heraf 108 fra Island.

Bente Herborg Christensen
Statsbiblioteket
bhc@statsbiblioteket.dk

BARBARA TILLETT (Library of Congress): *Cataloguing codes and conceptual models: RDA and FRBR*

BT talte om principper for katalogisering. Hun beskrev de seneste års arbejde i IME ICC (IFLA Meeting of Experts on an International Cataloguing Code) og gjorde rede for principperne for Functional Requirements for Bibliographic Records (FRBR), arbejdet med Virtual Authority Files (VIAF) og udviklingen af de nye katalogiseringsprincipper, der skal afløse AACR2, og som betegnes Resource Description and Access (RDA). Hun gav også en kort historisk redegørelse for IFLAs initiativer med hensyn til katalogiseringsstandarder siden Paris principperne i 1961.

FRBR er en begrebsmodel, der blev udviklet i 90'erne; den betød en ny måde at anskue katalogdata på og førte til en helt ny terminologi. I dag taler vi om metadata, og begreber som enheder, relationer og attributter skal tydeliggøre katalogens funktioner, nemlig at gøre brugeren i stand til at finde, identificere, udvælge og hente det, hun søger. Det primære er stadig, at vi katalogiserer for at opfylde brugerens behov.

Den ny terminologi er vigtig og den skal tydeliggøre de forskellige niveauer, som vi tænker i, når vi taler om en bog: Et værk af en bestemt forfatter, en udgave af værket forstået som fx. en tekst bearbejdet af en bestemt redaktør, en specifik udgave fra et givet forlag eller et konkret fysisk eksemplar. I FRBR terminologi taler vi om: Work, expression, manifestation, item (fig. 1) – på dansk: Værk, repræsentation, dokument, eksemplar. Hvor de to første er de intellektuelle udtryk, mens de to sidste er de rent fysiske. Når vi katalogiserer idag, er det den fysiske enhed (dokumentet), vi registrerer. Men set med lånerens øjne er det som regel selve værket, undertiden en repræsentation af værket, der har interesse. Derfor er det nyttigt at kunne samle de

fysiske dokumenter i klynger, der dækker den intellektuelle repræsentation.

Imellem de forskellige enheder er der relationer: Et værk realiseres gennem en repræsentation. Det er den første relation. En repræsentation fikseres i et dokument. Det er den anden relation. Og et dokument eksemplificeres af det enkelte eksemplar. Det er den tredje relation. Når man katalogiserer, identificerer man disse relationer ved at se på det konkrete eksemplar, man har i hånden og beskrive de bibliografiske data, der er relevante for det dokument, eksemplaret repræsenterer. Relationer, der knytter sig til et værks indhold, er fælles for alle repræsentationer, dokumenter og eksemplarer af et værk.

Vi taler om sideordnede relationer: Originaludgaven i trykt form, et genoptryk, en version i elektronisk form og for visse værkers vedkommende et fonogram eller videogram. Dernæst er der de afledte relationer: Reviderede udgaver, forkortede udgaver, illustrerede udgaver, roman til film eller omvendt, etc. Og endelig har vi de deskriptive relationer: Fx. kommentarer og anmeldelser. Når et værk således optræder i forskellige bearbejdelser, sker der et skred i relationerne. F. eks. fra den originale tekstudgave til en oversat udgave, en kommenteret udgave, en analyse af teksten eller en anmeldelse af teksten. I de sidste to tilfælde er der tale om et nyt værk, men man kan stadig tale om værker, som udgør en familie

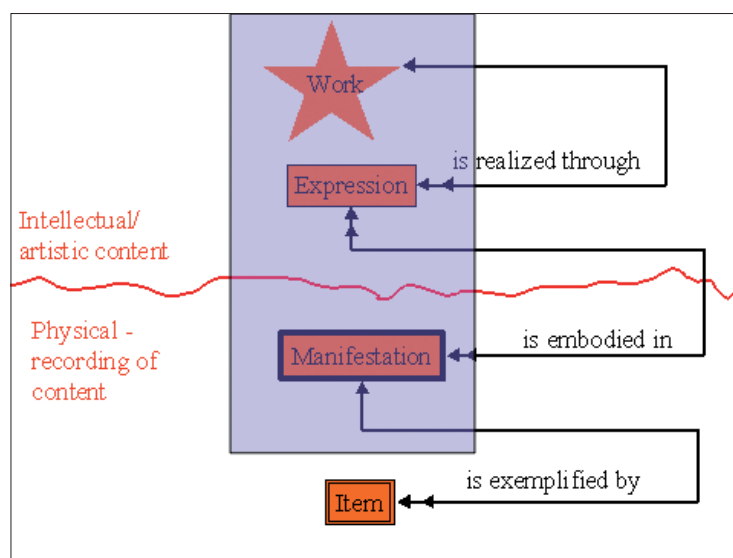

FIG. 1: FRBR begrebsmodel

og har fælles relationer (fig.2).

Til de fire enheder knytter sig attributter. Vi taler her om de data, som vi normalt ser i en bibliografisk post, hvor vi jo registrerer alle data for et givet dokument. De forskellige data kan fordeles på niveauer, idet de fleste knytter sig til dokumentet (ID, titel, ansvar, udgave, impresum, fysisk form, anskaffelsesvilkår, adgangsmåde), men heraf er nogle relevante på repræsentations-niveau (ID, titel, form, datering, sprog) og de mest overordnede attributter kan henføres til værk-niveau (ID, titel, datering). På det helt specifikke niveau har vi de attributter, der knytter sig til eksemplaret (ID, samling, opstilling). Det skal bemærkes, at på værk- og repræsentations-niveau opfattes ophav ikke som en attribut, men som en relation mellem værket og en person/korporation.

Hermed introduceres et nyt begreb (fig.3): De 4 tidligere beskrevne enheder kaldes Gruppe-1 enheder. Ophav, altså personer/korporationer, opfattes også som enheder og kaldes Gruppe-

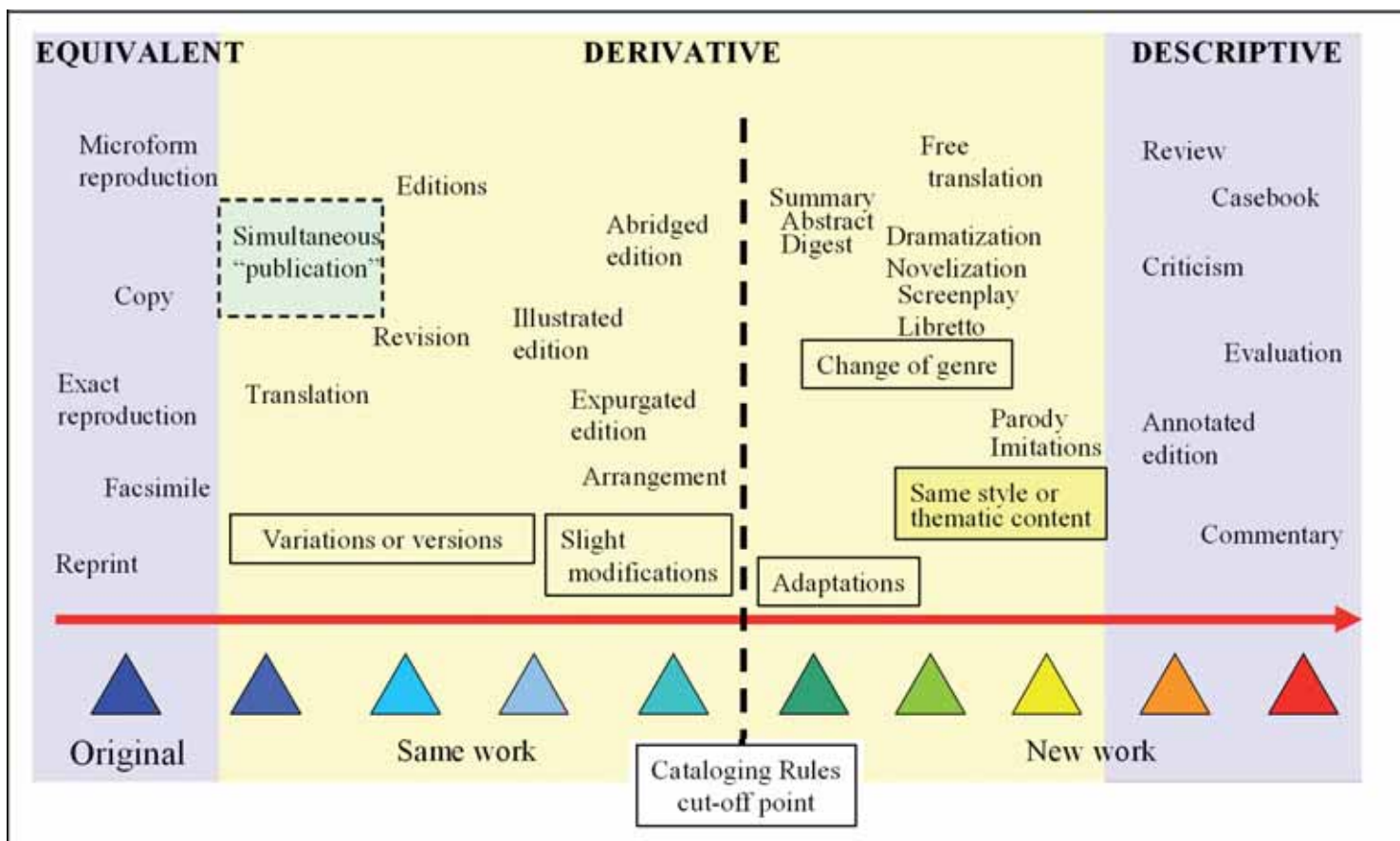

FIG. 2: Relationer

2 enheder. Relationerne mellem Gruppe-1 og Gruppe-2 kan beskrives således: Et værk skabes af en person/korporation – en repræsentation realiseres af en person/korporation – et dokument fremstilles af en person/korporation og et eksemplar ejes af en person/korporation. Når relationerne knyttes sammen på denne måde, får arbejdet med autoritetsposter og -filer stor betydning. I IFLA sammenhæng varetages dette arbejde af arbejdsgruppen FRANAR (Functional Requirements and Numbering for Authority Records).

Endelig skal nævnes Gruppe-3 enhederne. Det er emnedata, som også forventes registreret i autoritetsposter, som har relationer til Gruppe-1 enhederne på værk-niveau.

Barbara Tillet fremførte, at man vil blive i stand til at beskrive FRBR enhederne og relationerne imellem dem ved hjælp af MARC-formatet. Dette arbejde er allerede i gang - det kaldes FRBR-izing (furburizing).

Derefter beskrev BT, hvordan man kunne forestille sig udviklingen fra en traditionel katalogisering: Beskrivelse af et dokument ved oprettelse af en post, hvortil knyttes autoritetsposter med genbrug af data fra forfatter- og emneregistre. Den nye FRBR-metode indebærer udvidet genbrug af data, idet katalogisering af et nyt dokument af et eksisterende værk vil indebære genbrug på værk-niveau af navne og emner knyttet til værket og af data på selve værket. Således

skulle katalogiseringen forenkles, og samtidig skulle man opnå en enklere katalogstruktur til fordel for brugeren, idet reservationer i udlånsleddet kan foregå på værkniveau.

BT redegjorde derefter for IME ICC gruppens arbejde med at opnå internationalt anerkendte katalogiseringsprincipper og fælles internationale katalogiseringsregler og gerne også tilnærmelser til fælles praksis. Udkastet

til de internationale katalogiseringsprincipper omfatter: 1) Målsætning, 2) Enheder, attributter og relationer, 3) Katalogens funktion, 4) Bibliografisk beskrivelse, 5) Access Points, 6) Autoritetsposter og 7) Grundlaget for søgefaciliteterne.

Autoritetsposter er et forholdsvis nyt begreb i Danmark, men BT gav en meget detaljeret beskrivelse af arbejdet hen mod VIAF (Virtual International Authority File), og hun understregede vigtigheden af kontrollerede katalogdata, også for rationaliseringen af katalogarbejdet og de muligheder der ligger i, at vi kan dele katalogdata landene imellem. Hun fremhævede udviklingen af The semantic Web og bibliotekernes muligheder for at bidrage til udvidede søgemuligheder på nettet gennem et samarbejde internationalt om sådanne fælles filer med forskellige landes sproglige varianter på navne og institutioner. Det vil have betydning langt ud over biblioteksverdenen (forlag, arkiver, museer). Planen er at skabe et system, der linker forskellige landes autoritetsfiler sammen i et netværk, der skal være direkte tilgængeligt på webben. De nuværende partnere er Library of Congress, OCLC og Deutsche Nationalbibliothek.

Derefter gik BT over til at beskrive arbejdet fra AACR2 til RDA. Hun startede med et rids over organisationen med ansvar for AACR idag, og udviklingen fra konferencen i Toronto i 1997 til nu. Målet med de nye regler skal være: 1) at gøre reglerne simple – bl. a. fordi de så også kan bruges til skema for metadata 2) at opnå konsistens i metoderne for katalogisering af data i forskellige medier og dermed også bedre overblik

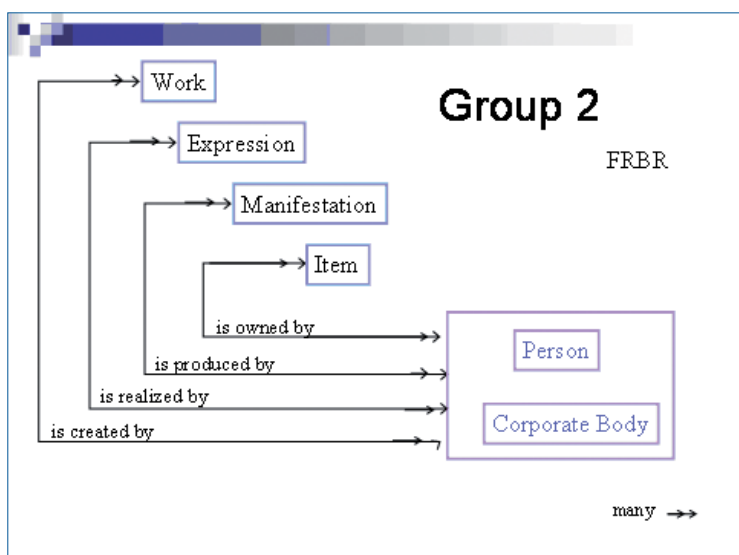

FIG. 3: Relationer mellem gruppe-1 enheder og gruppe-2 enheder

Der er brug for integrerede services, der skal være direkte forbindelse mellem søgning/fremfinding og adgangen til materialet, og der forventes konsistente kvalitetsdata

over data i de forskellige ressourcer 3) at beskrive principper, der er enkle at bruge og som knytter sig begreberne i FRBR.

De nye regler skal ikke være så bundne til trykt materiale og de skal ikke basere sig på principper, der går tilbage til kortkatalogen. I dag er en stor del af materialet i mange forskellige medier, det registreres på mange forskellige niveauer og det skal være søgbart på nettet. RDA skal designes til et digitalt miljø, det skal være web-baseret og kunne beskrive alle typer ressourcer (digitale og analoge). Det bliver udviklet i et engelsksproget miljø, men man forventer, at det vil blive oversat og det skal kunne fungere på andre sprog. Det skal være formatuafhængigt. Og det skal opfylde målsætningen fra FRBR: At finde, identificere, udvælge og hente.

Planen er, at de nye regler skal være klar i 2009 og de skal foreligge i en web-baseret version. De skal kunne benyttes over hele verden og man har også en målsætning om at tage kontakt til andre miljøer for at opnå konsistens med andre standarder (ABM). Hovedpunkterne bliver: *Description and access* og *Authority control*. Desuden tillæg om tegnsæt, sortering, forkortelser og visformater. Vigtige afsnit vil dreje sig om beskrivelse efter de tidligere nævnte kriterier fra FRBR: Værk, repræsentation, dokument, eksemplar, og personer/korporationer. Vi skal vænne os til en ny terminologi:

AACR2 terms	RDA terms
Heading	Access point
Authority control	Access point control
Authorized heading	Preferred access point
Main Entry	Primary Access point
Added Entry	Secondary Access point
Uniform title	Preferred title

RDA kan stort set tilpasses MARC formatet – dog med enkelte undtagelser, idet der er flere vanskeligheder i forhold til Dublin Core, men man har taget kontakt med henblik på at løse dem. Det bliver muligt at vælge mellem flere niveauer for beskrivelse, så når man skal tage stilling til ibrugtagning, bliver det nødvendigt at træffe nogle valg.

Man skal nok indstille sig på nødvendigheden af oplæring og grupper med henblik på dette er ved at blive dannet. Foreløbig kan man gå ind og se på de links, der henvises til. Der er oven i købet en 3-minutters demo på www.rdaonline.org.

LINKS

FRBRizing MARC records:

OCLC's algorithm

www.oclc.org/research/software/frbr/

LC's display tool

www.loc.gov/marc/marc-functional-analysis/tool.html

FRBR and MARC crosswalk and analysis:

www.loc.gov/marc/marc-functional-analysis/frbr.html

RDA drafts available at:

www.collectionscanada.ca/jsc/rda.html

Demo:

www.rdaonline.org.

Kontakt i Europa

dkiorgaa@nla.gov

CAROLINE BRAZIER (British Library):

Cataloguing Policy and Practice

CB leverede et meget engageret og spændende indlæg; ikke så teoretisk som Tillets, men hun tog fat i nogle temaer omkring katalogpolitik og problematikker - både positive og negative, som mange af os kunne genkende fra vores eget miljø. Hun startede med at ridse situationen op, som den ofte fremstilles: 1) Bibliotekskataloger opfattes efterhånden af mange som irrelevante, 2) der stilles ofte spørgsmålstegn ved udgiften til – og nytten af katalogisering, 3) der lægges ikke mere vægt på katalogisering på biblioteksskolerne, 4) "de gode studerende" prioriterer ikke katalogisering højt. Men hun understregede, at der faktisk er et stigende behov for specialviden, forståelse og færdigheder med hensyn til bibliografiske data - vi skal bare lære at løse de nye opgaver.

Behovet er der, fordi mængden af udgivelser vokser – både på trykte og digitale medier og bibliotekerne får nye opgaver, såsom web-arkivering og store digitaliseringsprojekter. Vi kan ikke løse disse opgaver på traditionel vis og må derfor udvikle nye metoder til at organisere og tilgængeliggøre materialer.

Dernæst kom CB ind på diskussionen omkring Google. Diverse brugerundersøgelser viser, at brugerne fortrækker simple googlesøgninger, fordi det er nemt og ofte giver direkte adgang til materialerne. Bibliotekernes problem er, at størsteparten af vores materialer ikke er tilgængelige digitalt. CB nævnte også web 2.0 og faciliteterne på Amazon som inspirationskilder til udvikling af bibliotekskatalogerne. CB refererede til brugerundersøgelser, der viser, at det fortrinsvis er forskere, der påskønner den traditionelle bibliotekskatalog, mens de nye web-surfere stiller andre krav. Der er brug for integrerede services, der

skal være direkte forbindelse mellem søgning/fremfinding og adgangen til materialet, og der forventes konsistente kvalitetsdata (man kan slet ikke gennemskue problemer med inkonsistens). British Library har planer om forskning i Google generationens brugeradfærd. Vore kataloger i dag giver ikke brugeren en god oplevelse, så vi bliver nødt til at forbedre søgeværktøjerne og indføre nye funktionaliteter

Derefter fik vi et kort rids af situationen i British Library, deres organisation og de igangværende initiativer. CB nævnte blandt andet opgaver, der relaterer sig til katalogisering, som kan opkvalificere det katalogiserende personale – f. eks. indeksering, dataimport og -export og XML-markup service. Indtil 2004, da man gik over til Aleph, havde British Library 23 separate kataloger og databaser, så de har haft et meget stort migrations projekt – er der nogen, der genkender det? Efter migrationen er der selvfølgelig fulgt nogle effektiviseringsprocesser med deraf følgende besparelser (10-15 %).

P.t. løber nogle projekter med henblik på vurdering af datakilder og genbrug, kvalitetstrimning, definition af metadata standarder, retrospektiv konvertering og planlægning med henblik på RDA. Der fokuseres på at forbedre funktionaliteten i katalogiseringen, finde muligheder for automatisering og udvikle de professionelle færdigheder. CB nævnte bl. a. et kvalitetsprojekt til identifikation og fjernelse af dubletposter og et automatisk genbrugsprojekt, hvor man inddaterer miniposter på udvalgt skønlitterært materiale, som man regner med senere at kunne berige ved opdatering. Det giver nu en genbrugsprocent på 45 for de pligtafleverede skønlitterære titler.

CB omtalte retrospektiv konvertering af katalogdata og problemerne med at finansiere sådanne projekter og kommenterede også arbejdet med RDA. Hun bemærkede, at internationale standarder altid vil være et resultat af kompromisser, og når RDA nu altså er mindre regelbundet end AACR, så vil den være mere åben for fortolkninger, hvorfor der måske bliver brug for fælles fortolkninger. I tilknytning til dette kommer også arbejdet med autoritetskontrol, som hun lagde meget vægt på, bl.a. af hensyn til copyright spørgsmålet. Alle de herover nævnte aspekter fremhævede CB som væsentlige opgaver for katalogisatorer og folk med kendskab til bibliografiske data.

Til slut så Caroline Brazier på de fremtidige opgaver: Hun nævnte professionel udvikling ved arbejde med systemfunktionalitet, med udvikling

Vore kataloger i dag giver ikke brugeren en god oplevelse, så vi bliver nødt til at forbedre søgeværktøjerne og indføre nye funktioner

af arbejdsgange og med forståelse af datastrukturer. Hun nævnte også IT færdigheder og database management. Senere kommer så data mark-up services, mapping, og administration af autoritetskontrol. Jeg kan godt lide hendes holdning til tingene. Hun er konkret og praktisk, men ser alligevel de brede linjer.

RENATE GÖMPEL (Deutsche Nationalbibliothek): *ICABS – a new approach to well known challenges in the area of bibliographic and resource control*

Renate Gömpel fortalte om det internationale samarbejde i ICABS - IFLA-CDNL Alliance for Bibliographic Standards. Arbejdet gik i gang efter et møde i august 2003 i Berlin, og det skulle afløse flere tidligere komiteer.

Deltagerne i samarbejdet er: Biblioteca Nacional de Portugal, British Library, Deutsche Nationalbibliothek, IFLA, Koninklijke Bibliotheek, Library of Congress, National Library of Australia, samt CDNL (Conference of Directors of National Libraries).

Målet er at koordinere udviklingen af standarder og praksis for bibliografisk kontrol, at støtte udvekslingen af bibliografiske data, samt fremme og teste vedligeholdelsen af standarder. ICABS skal fungere som koordinator for IFLAs forskellige initiativer, organisere workshops og støtte den interne kommunikation.

Dette skal forgå ved at vedligeholde og fremme de eksisterende standarder samt udvikle strategier for bibliografisk kontrol og samtidig arbejde for forståelsen af bevarelse af elektroniske ressourcer.

Man har beskæftiget sig med formater, med bibliografiske standarder, med digitale ressourcer (høstning fra nettet, digital bevaring) og med katalogisering og bibliografisk kontrol (VIAF, ICBC). Arbejdet blev evalueret i sommeren 2006, efter 3 år, og der er enighed om at fortsætte samarbejdet.

SIGRÚN HAUKSDÓTTIR (Icelandic Library Consortium): *Gegnir – A National Library system, the goal of a single union catalogue.*

Sigrún Hauksdóttir fortalte om udviklingen af den islandske fælleskatalog, Gegnir. Forhistorien er, at man tidligere havde to fælleskataloger: Fengur for folkebibliotekerne og Gegnir for fag- og forskningsbibliotekerne. Hertil kom så en række mindre fagbiblioteker med egne systemer. Systemerne havde forskellig datastruktur, benyttede forskellige formater og forskellig katalogiseringspraksis. Det var sjovt - og meget genkendeligt - at høre om problemerne med at konvertere og flette poster fra de forskellige datakilder. Hele udviklingen frem til det færdige resultat har taget seks år og nu har Island altså ét samlet system for alle biblioteker. Systemet er Aleph 500, version 16.2, og de arbejder i MARC21.

Lidt statistik: 200 biblioteker deler 900.000 bibliografiske poster, der dækker i alt 3.700.000 eksemplarer. En hurtig sammenligning viste, at den totale bestand svarede til British Library's årlige accession. Eller prøv at sammenligne med de 16 mio poster i Danbib.

Der er 160 katalogisatorer på Island (det er halvdelen af alle bibliotekarerne), som opretter 40.000 nye poster om året. Når der er så mange katalogisatorer, skyldes det, at der er mange enmandsbetjente biblioteker.

SH fortalte også om de specielle islandske problemer med sortering af navneformer. Troede du, at de skulle sorteres i ligefrem orden? Niks: Først efter fornavn, så efter familienavn og så efter mellemnavn. Så man kan ikke bare formatere hele navnet i \$a - de har fået indført to ekstra numeriske delfelter.

SH indrømmede, at der er problemer med at arbejde i én fælles database – bl. a. kvalitetskontrollen og praktisering af fælles katalogiseringspraksis, når så mange selvstændige biblioteker skal koordineres i én administration. Men det opvejes af fordelene ved at dele katalog og poster. De har et katalogiseringsråd, der koordinerer arbejdet.

TROND AALBERG (Norges Tekniske Universitet): *FRBR and MARC – match or mismatch?*

Trond Aalberg redegjorde for det projekt, som gennemføres af Norges Nationalbibliotek, Norges Tekniske Universitet og BIBSYS med henblik på FRBRization af BIBSYS databasen.

Han gik ud fra MARC-formatet og nævnte de mange varianter, der har fungeret i forskellige lande og hos forskellige udbydere, men fremhævede, at tendensen i de fleste lande går mod MARC21. Formatet er et udvekslingsformat og samtidig en logisk datamodel, men det definerer også det semantiske apparat, der knytter sig til bibliografisk information.

Målet med FRBR er at skabe et begrebsapparat, som giver en fælles forståelse af bibliografisk information og hvad en bibliografisk post skal kunne. Dette begrebsapparat giver ikke mening, hvis det ikke implementeres i praksis. Vi taler om langsomme forandringer, ikke revolutioner. Eftersom MARC antagelig vil være dominerende længe endnu, er det vigtigt at undersøge, om det eksisterende format kan udtrykke FRBR-strukturen og hvordan vi kan forbedre formatet.

I BIBSYS forsøget har man konverteret MARC posterne, så de repræsenterer FRBR-modellen ved at mappe til XML poster på hver enhed og oprette relationer mellem enhederne. Erfaringen viste, at det er nødvendigt med regler for oprettelse af relationer – selve mapningen er kun første skridt. Nogle relationer ligger implicit i et MARC-felts funktion (f. ex. felt 600, mens der kan ligge forskellige relationstyper i et 700 felt). En anden erfaring er, at inkonsistenser (fejl, gammel katalogiseringspraksis) bliver meget tydeligere, så der stilles høje krav til datakvalitet.

En traditionel MARC post er en lukket enhed, der indeholder al den information om en publikation, som er nødvendig for at finde, identificere, udvælge, hente. Kan en sådan post udtrykke de relationer, som FRBR strukturen lægger op til? TA gav eksempler på simple poster (én forfatter/ét værk/én publikation) og på mere komplicerede modeller – værker med forskellige relationer

TA mente, at vi skal arbejde meget mere med FRBR-begreberne, før konceptet med værker og repræsentationer bliver indarbejdet; vi kommer til at diskutere og afklare i mange år.

Bibliografiske relationer styrker brugerens forståelse af katalogens opbygning og dermed også mulighed for navigation. Derfor lagde han også stor vægt på præsentationen (brugergrænsefladen).

(illustrator/redaktør) – eller én publikation med flere værker. Han kom også ind på, hvordan man udskiller værk og repræsentation i en traditionel post og fremhævede, at det ikke kan gøres bare på grundlag af den bibliografiske titel i felt 245. De uniforme titler bliver vigtige, og dem er der meget få af - i BIBSYS har 95 % af posterne kun bibliografiske titler. Endelig viste han også eksempler på forskellige typer forfatteropslag, som i FRBR strukturen skal kunne udtrykkes ved forskellige relationskoder.

TA mente, at vi skal arbejde meget mere med FRBR-begreberne, før konceptet med værker og repræsentationer bliver indarbejdet; vi kommer til at diskutere og afklare i mange år. Han sluttede med at sige, at data til FRBR allerede er lagret i posterne, men spurgte så, om MARC er løsningen på langt sigt. Svaret var ja, – når man vurderer ud fra den mængde information, der allerede er lagret. Men helt ideelt, løsrevet fra eksisterende præmisser, var han mest stemt for XML og han anbefalede at skille datamodel fra visning.

ERIK THORLUND JEPSEN (Biblioteksstyrelsen): **Bibliographic relations**

ETJ havde kaldt sit indlæg Bibliographic Relations og selvom han også kom ind på relationer i FRBR-forstand, så lagde han mere vægt på relationernes betydning for navigation generelt, og på katalogens funktionalitet. Han gav eksempler fra Bibliotek.dk, fra Rex og fra SBs nye brugergrænseflade, Summa.

Information om bibliografiske relationer skal understøtte brugerens behov for at finde, identificere og vælge ved at give brugeren information om - og dermed mulighed for at vælge et givet individ. Desuden skal de give information, der knytter an til andre relevante individer. Bibliografiske relationer styrker brugerens forståelse af katalogens opbygning og dermed også mulighed for navigation. Derfor lagde han også stor vægt på præsentationen (brugergrænsefladen). Guidelines for god praksis og kriterier for effektiv skærmdialog skal bidrage til forståelse og bedre navigation.

ETJ var ikke særlig begejstret for tanken om Google-funktionalitet i katalogen. Han viste en statistik fra Bibliotek.dk, hvor kun 7 % af søgningerne var fritextsøgninger, mens 34 % var forfattersøgninger. Og han fremførte, at sproget i bibliografiske poster ikke fungerede som sprog i tekster og derfor fungerede de statistiske metoder til ranking ikke i bibliografiske søgninger.

Han gennemgik diverse typer af relationer mellem dokumenter og gav nogle for os danskere ret sjove eksempler på tilsyneladende forskellige dokumenter. Derpå knyttede han an til FRBR – finde, identificere, vælge, hente – og foreslog så *navigere* som den femte faktor. Han anførte eksempler på, hvordan relationer mellem poster udtrykkes som links – f. ex. hyperlinks på emne.

Endelig viste han, hvordan Bibliotek.dk har udnyttet FRBR principperne til den for os velkendte værkvisning, hvor poster på forskellige udgaver samles i klynger, baseret på forfatter/titel match ”on the fly”, så brugeren får vist en virtuel post på værket, hvorfra hun kan vælge en given udgave (publikation). Han kunne fortælle, at tests har vist, at brugeren finder funktionaliteten brugervenlig og at klyngerne gør det lettere at finde et tilgængeligt værk, hvilket begrænser fjernlåsmængden.

ETJ mente, der var mange muligheder for at udnytte de bibliografiske relationer til hyperlinks i brugergrænsefladen, men vi skal slippe vane-tænkningen og se på, hvad brugeren ønsker.

JOHN ESLEY (VTLS): **Differentiating libraries through enriched user searching : FRBR implementation in Virtua**

JE var den ene af de to systemleverandører, vi hørte på konferencens sidste eftermiddag. VIRTUA21 blev released i 2003 og var den første version med FRBR. Systemet er baseret på MARC poster og princippet gik ud på, at man konverterede én MARC post til FRBR-struktur ved at mappe til tre lænkede poster: Værk – repræsentation – dokument.

JE gjorde rede for de valg, man skulle træffe: Skulle man lagre i MARC-formatet og konvertere ”on the fly”, eller konvertere og lagre i FRBR? Man valgte det sidste, fordi man så kun skulle konvertere én gang, man fik en renere base og katalogiseringen blev enklere. Næste valg: Tests viste, at ca. 18 % af posterne ville vinde ved konvertering, så man valgte en blandet base, og slap derved for at konvertere 82 % af MARC-posterne.

Der blev designet katalogiseringsfaciliteter: En FRBRize button til automatisk konvertering. Automatisk linkning mellem værk, repræsentation og dokument. Validering samt et redskab til at udpege kandidater til FRBRizing.

I design skal der også tages hensyn til skift mellem visning af MARC poster og visning af

FRBR poster, som kan foldes ud. Træstrukturen kan foldes ud oppefra og nedefra. Det sidste både af hensyn til navigation og af hensyn til samle-værker – specielt musik. Udover links mellem værk, repræsentation og dokument er der også mulighed for links mellem beslægtede værker.

JE fremhævede fordele for biblioteker: Bedre katalogstruktur, enklere katalogisering og reduktion af datamængde, fordi publikationer deler data. Og fordele for brugeren: Bedre struktur, lettere at finde information, lettere at finde alle udgaver af samme værk, reservation kan ske på værkniveau.

JE anbefalede at gå ind på Université Catholique de Louvain og lave titelsøgning på f. eks. *Also sprach Zarathustra* eller *Chanson de Roland*, eller forfattersøgning på Zola, Emile

JUDY LEVY (ExLibris): **Libraries in transition: Offering new user experience built on solid ground.**

Konferencens sidste oplægsholder var Judy Levy fra Exlibris, der talte om Primo, Alephs nye brugergrænseflade. Hun fortsatte der, hvor Caroline Brazier (som er Aleph-bruger) slap dagen før. Hun talte om nødvendigheden af at skille brugerens redskab fra bibliotekarens. Brugere er nu vant til at bruge Google og Amazon, de interesserer sig ikke for katalogstruktur og navigation, de forventer et simpelt system, der virker.

Hidtil har brugere skullet navigere rundt mellem mange forskellige værktøjer på et biblioteks hjemmeside – målet er at konstruere ét søgeværktøj, der samler alle datakilder, så man tilbyder ”the best of two worlds”: Enkle brugergrænseflader og komplekse datakilder, men baseret på stabile standarder. Brugergænsefladen skal skjule kompleksiteten i metadata for brugeren, men udnytte den til at forbedre systemet.

Derimod skal de komplekse systemer være tilgængelige arbejdsredskaber for personalet. Og så nåede hun til samme pointe som Trond Aalberg: De to ting skal adskilles.

Endelig beskrev JL det professionelle værktøj: Et modul, der kan høste poster fra forskellige datakilder i forskellige formater med mulighed for efterfølgende konvertering (normalisering) og berigelse af poster og med mulighed for at identificere dubletter og klynger, der er kandidater til FRBRizing.

Dansk Bibliotekshistorisk Selskab 1982-2007

Af Ole Harbo

Selskabet blev stiftet på et møde d. 21. april 1982, efter at der i nogle år havde eksisteret en studiekreds omkring bibliotekshistorie blandt medarbejdere på Det kgl. Bibliotek.

Ole Harbo
fhv. rektor DB
oleharbo@gmail.com

Selskabets formål er todelt: Dels at udbrede kendskab til og interesse for bibliotekshistorie og dels at fremme bibliotekshistorisk forskning, samt tilskynde til indsamling og bevaring af bibliotekshistorisk materiale.

Den første del af formålet opfyldes gennem en række aktiviteter, foredrag, biblioteksbesøg, udflugter og studierejser i indland og udland og gennem nyhedsbrevet, der i de senere år har heddet Bib-Hist. Endvidere har selskabet en hjemmeside www.bibliotekshistoriskselskab.dk.

Listen over gode biblioteksbesøg og spændende foredrag er lang, men et par eksempler skal nævnes her. Generalforsamlingen i 1994 fandt sted i geheimearkivar Wegeners biblioteksbygning på Gl. Kongevej, hvortil der normalt ikke er adgang, men selskabet fik lov dertil. Arrangementet d. 5. maj 1995 var i anledning af 50-året for befrielsen, og her fortalte Palle Birkelund om forskningsbibliotekerne under besættelsen, mens Preben Kirkegaard tog sig af folkebibliotekerne og Brita Olsson om at være bibliotekarstuderende i krigens sidste år. Et tilbagevendende tilløbsstykke er besøg på Dronningens Håndbibliotek på Amalienborg.

Den anden del af formålet opfyldes ligeledes på flere måder. Serien Bibliotekshistorie er udkommet siden 1985 med i alt 7 numre og nr. 8 udkommer i dette forår. I serien findes 39 faglige artikler med en meget bred vifte af bibliotekshistoriske emner. Langt hovedparten er af danske forfattere.

Derudover har selskabet indstiftet en E. C. Werlauff-pris, opkaldt efter lederen af Det kgl. Bibliotek, der tillige skrev det første større værk i dansk bibliotekshistorie: "Historiske Efterretninger om det store kongelige Bibliothek", 1825. Den første pris blev i 1994 tildelt arkivar, dr.phil. Lars N. Henningsen for afhandlingen: "Dansk biblioteksvirke i Sydslesvig 1841-1970". Prisen vil her i jubilæumsåret blive uddelt for anden gang.

Endelig har selskabet i jubilæumsåret besluttet at yde økonomisk støtte til bibliotekshistoriske udgivelser med oprettelse af et publikationslegat.

Selskabet har støttet oprettelse et biblioteksmuseum i Det Classenske Bibliotek og i det kommende nye hovedbibliotek i København, samt opfordret til at arkivalier og genstande af bibliotekshistorisk interesse afleveres til den bibliotekshistoriske samling på Danmarks Biblioteksskole.

Selskabet samarbejder med institutioner og andre foreninger i ind- og udland, således også med DF om studieture til udlandet, f.eks. til Wolfenbüttel i 1994, til Paris i 1997 og til Lübeck/Eutin i 2003.

I år arrangeres en tur til Vadstena i Sverige, hvor også DF-medlemmer kan deltage.

Med biblioteksskolen har der været fælles arrangementer, senest med de studerende omkring Ordrige Onsdage med et foredrag om biblioteket – altså det gamle, i Alexandria.

I forbindelse med IFLA kongressen i København i 1997 udarbejdede selskabet folderen: "Classical Libraries in Copenhagen", der blev udleveret til alle kongresdeltagerne.

Selskabet har i dag ca. 220 medlemmer, hvoraf ca. 50 er institutioner. Der er to æresmedlemmer, fhv. rigsbibliotekar Palle Birkelund og fhv. fagleder Jørgen Svane-Mikkelsen, der begge var virksomme for selskabets stiftelse og i mange år aktive i styrelsen og med udgivelsen af Bibliotekshistorie.

Kontingentet er lavt, 300 kr. for institutioner, 150 for personlige medlemmer og 100 kr. for studerende, ledige og pensionister. Ud over adgangen til selskabets arrangementer får man som medlem *Bib-Hist* og *Bibliotekshistorie*, ligesom der lejlighedsvis har været andre publikationer, som selskabets medlemmer har fået eller har kunnet erhverve til favørpris.

Se selskabets hjemmeside
www.bibliotekshistoriskselskab.dk

Jubilæumsgeneralforsamling d. 23. maj 2007, kl. 16.45 i DR-Byen

Open access – en kompliceret sag?

Af Tove Faber Frandsen

Ph.d.-projektet omhandler open access-udviklingen og konsekvenserne af denne for formidling og evaluering af forskning. I projektet, der forventes afsluttet i 2009, indgår DEFF som sparringspartner.

Tove Faber Frandsen
ph.d.-studerende ved Danmarks
Biblioteksskole.
tff@db.dk

En række artikler og indlæg i Information for nylig (se litteraturlisten) viste, at der er stor interesse for, hvordan formidlingen af forskningsresultater skal finansieres. I den debat er open access-begrebet centralt, men der er langtfra enighed om værdien og konsekvenserne af open access (OA). Fortalerne fremhæver den frie og demokratiske adgang til forskningspublikationer, kritikerne derimod er bekymrede for forskningens uafhængighed og kvalitet. En del af uenigheden kunne dog godt se ud til at bestå i forskellig brug af begreberne og en række forskelle imellem fag.

Det er derfor et meget aktuelt emne, der netop har været fokus for en workshop afholdt af Nordbib i Helsingør d. 23.-24. april. I workshoppen deltog omkring 80 inviterede deltagere fra de nordiske lande og disse deltagere havde tilknytning til bl.a. videnskabelige forlag og forskningsråd, forskningsfonde og politiske instanser. Formålet med workshoppen var således at samle en række af de centrale aktører til oplæg og diskussioner for dermed at medvirke til at skabe bevågenhed på OA-området.

Programmet var baseret på en statusrapport om OA-situationen i de nordiske lande af Turid Hedlund og Ingegerd Rabow. Rapporten indeholdt ikke egentlige konklusioner, da den netop skulle fungere som udgangspunkt for de gruppediskussioner, der var lagt ind i programmet. På baggrund af rapportens resultater og centrale problemstillinger blev spørgsmålene til grupperne dannet. Rapporten udgives efter workshoppen inklusive anbefalingerne fra analyserne i rapporten og workshop diskussionerne.

Udover rapporten og gruppediskussionerne bestod programmet af en række faglige indlæg, der fungerede som inspiration for grup-

pediskussionerne. Jeg vil her fremhæve nogle få af de mange indlæg. David C. Prosser lagde ud med et indlæg, der gav et overblik over de politiske processer både på nationalt og internationalt niveau. Han gav en flot introduktion til nogle centrale problematikker i forhold til OA og lagde fundamentet til en fælles forståelse af OA-begrebet. En fælles forståelse der overhovedet gør det muligt at diskutere problematikken. To indlæg af Nils Gottfries og Ulla Carlsson omhandlede ikke direkte OA, men nærmere nogle grundlæggende disciplinspecifikke betingelser, der må tages under overvejelse, når vi ønsker at fremme OA. De satte nemlig fokus på de særlige vilkår for samfundsvidenskaberne og humaniora. De særegne publikationsmønstre inden for samfundsvidenskaberne og humaniora betyder bl.a. en højere andel af publikationer på nordiske sprog. Det indlæg affødte en diskussion om værdien af engelsksprogede publikationer i forhold til publikationer på nordiske sprog, hvilket viste sig at være yderst afhængigt af fag.

Det faglige program den første dag sluttede af med et indlæg af Erik Sandewall, der omhandlede peer reviewing af e-publikationer og der blev præsenteret scenarier for, hvordan peer review kan organiseres, hvis de traditionelle tidsskrifter ikke skal udfylde funktionen med at certificere forskningsresultater. Dette indlæg skabte en diskussion om, hvorvidt det er hensigtsmæssigt at foretage hele peer review processen i offentlighed, da det for nogle kan være svært f.eks. at blive kritiseret i fuld offentlighed.

De faglige indlæg fortsatte næste dag, hvor der blev indledt med et oplæg af Astrid Wissenberg om økonomiske modeller for OA med udgangspunkt i hendes egne erfaringer fra England. Oplægget gjorde det helt klart, at mulighederne i de forskellige økonomiske modeller afhænger af, hvordan forskningen er organiseret i de enkelte

lande. Således stod det klart, at økonomiske modeller for OA anvendt i andre lande ikke kan overføres direkte og det er yderst kompliceret, selv når de grundlæggende principper for de økonomiske modeller er fastlagt. Anders Kristian Rasch gav en introduktion til, hvad copyright er og hvem der har copyright over videnskabelige publikationer. Dernæst gik han ind i problemerne omkring copyright og OA. Han pointerede, at det er vigtigt at gøre forfattere opmærksomme på deres copyright rettigheder i forbindelse med OA og de forskellige økonomiske modellers konsekvenser.

Rapporten blev præsenteret på workshoppen af forfatterne og et udvalg af resultaterne samt de centrale problemstillinger blev opridset. Rapportens forfattere havde fastlagt de overordnede temaer samt de konkrete spørgsmål i gruppediskussionerne. De overordnede temaer for den første dags gruppediskussion var OA i de nordiske lande, hvordan vi fylder OA-arkiverne og copyright. De overordnede temaer for anden dagens gruppediskussion var finansieringsmodeller, anbefalinger på nordisk niveau og fælles nordisk handlingsplan. Der var omkring 12 i hver gruppe med vidt forskellige baggrunde og interesser. Diskussionerne i den gruppe, jeg deltog i, var åbne og interessante. Nogle deltog primært som observatører, da OA problematikken var forholdsvis ny for dem, hvorimod andre deltog med stor viden og mange synspunkter.

Workshoppen bød på mange interessante oplæg, der tilsammen fik sammensat mange forskellige vinkler på OA-problematikkerne og derved gjorde det klart, at der ligger mange komplekse udfordringer forude. Særligt værdifuldt var det, at der var repræsenteret så mange forskellige faglige baggrunde. Der var historikere, medicinere, økonomer m.m. og denne diversitet viste, at OA-diskussionen ikke indeholder de samme ele-

Nordbib er et program under Nordforsk vedrørende Open Access og e-publicering i Norden

Find mere information om Nordbib på www.nordbib.net

Rapporten kan downloades fra: www.nordbib.net/initiatives---reports/report.aspx

OA-udfordringerne hænger bl.a. sammen med den måde forskningen er organiseret og hvordan den evalueres.

menter i humaniora som i f.eks. medicin. De helt indlysende problemer i humaniora i forhold til OA kunne for en mediciner forekomme uforståelige. Det samme gjaldt de forskellige nationaliteter repræsenteret på workshoppen. OA-udfordringerne hænger bl.a. sammen med den måde, forskningen er organiseret og hvordan den evalueres. På dette område er der afgørende forskelle på de nordiske lande og udfordringerne kan måske ikke imødekommes på samme måde i Sverige, som i Danmark.

Det kunne måske have skærpet diskussionerne, hvis forlæggersynspunktet havde været stærkere repræsenteret. Der deltog forlæggere i gruppediskussionerne, men der var ingen deciderede oplæg af forlæggere. Det bliver derfor spændende at se, om det fremover kan lykkes at få forlæggernes synspunkter stærkere repræsenteret.

Samlet set var der tale om en meget interessant workshop og de mange forskellige synspunkter bidrog til en belysning af forskellene i opfattelse af grundlaget for OA: De videnskabelige publikationer. Diskussionerne resulterede i en lang række forslag til, hvordan man kan imødekomme (nogle af) de mange udfordringer. Der var langt fra enighed om, hvordan der skal gribes fat fremover, men det behøver der heller ikke at være, da én model kan være interessant at arbejde videre med i bestemte fag og en anden model kan være interessant i bestemte lande.

Workshoppen var ligeledes en unik mulighed for fri og skabende diskussion for et udvalg af de i Norden, der har en interesse i emnet. Der blev skabt mulighed for at diskutere med en lang række mennesker, der ser tingene fra et helt andet perspektiv og det var udbytterigt. Endelig var det naturligvis også en chance for at skabe netværk på tværs af fag og lande.

Litteratur

Dorch, Søren Bertil Fabricius (2007, 28. februar). *Forskningens tilgængelighed*. Information, s. 21.

Richter, Lise (2007, 26. februar). *Forlag har monopol på viden*. Information, s. 13.

Villesen, Kristian (2007, 26. februar). *Forskning til folket*. Information, s. 12.

Villesen, Kristian (2007, 28. februar). *De videnskabelige tidsskrifter er under pres*. Information, s. 12.

Giver flere abonnementskilder flere abonnementsproblemer?

EBSCO kan hjælpe!

EBSCO gør abonnementsstyrelsen mere simpel og effektiv fra bestilling til fornyelse. Som en og samme leverandør af trykte og elektroniske tidsskrifter, e-bøger og databaseabonnementer kan EBSCO håndtere al bestilling og utallige adgangsdetaljer på jeres vegne. EBSCO kan lave detaljerede fakturaer, der forenkler budgetlægningen samt generere kundetilpassede statistikker til brug for analyse og udvikling af jeres beholdning af tidsskrifter.

Vores veletablerede service sparer biblioteket både personale- og økonomiske resurser ved at eliminere behovet for at kommunikere med forlagene. Fra behandlingen af almindelige tidsskriftabonnementer til større opgaver som elektronisk adgang kan EBSCO levere realistiske og nyttige løsninger.

Med vores ekspertise kan vi hjælpe jer. Kontakt EBSCO i dag.

Anna Lundén, salgschef ; tlf: +46 (0)73-663 02 41
e-post: alunden@ebSCO.com

EBSCO
INFORMATION SERVICES

www.ebSCO.com

Ebog.dk – en rapport fra frontlinien

Af Jesper Holm

Nogle af dette blads læsere vil måske huske en artikel "Fra Baglinien" sidste år, hvor Vivi Antonsen orienterede om den nye e-bogsportal, som Forlæggerforeningen havde indgået aftale med DBC og InfoMedia om. Portalen var blevet døbt Ebog.dk og Vivi var ganske fortrøstningsfuld, da hun skrev: "Rent teknisk skulle det herudover ikke give de store problemer at drive en ebogsportal".

Jesper Holm
Direktør
Ebog.dk
jho@ebog.dk

Et år senere er vi blevet mange erfaringer rigere. Den oprindelige forudsætning om, at der fandtes et veletableret system, som man blot kunne starte op, fylde værker på og tilbyde kunderne, har ikke helt holdt stik. Der har været mange tekniske og juridiske opgaver at løse, inden vi er nået til, hvad der kan betragtes som første trin på vejen til en velfungerende og velassorteret e-boghandel.

Hvis vi tager de juridiske opgaver først, så har der skulle forhandles en rammeaftale mellem Ebog.dk og Forlæggerforeningen, som bestemmer de overordnede betingelser for forlagenes levering af bøger, samt en værksaftale, der bestemmer, hvad vi må gøre med den enkelte e-bog. Disse to aftaler gælder ikke blot for medlemmer af Forlæggerforeningen men for alle de forlag, vi indgår aftaler med. Det enkelte forlag kan for den enkelte titel fastsætte salgspris og beslutte, hvordan værket skal udformes. Det vil sige, om der skal være smagsprøver, skal det opdeles i kapitler, må det udlejes, må der printes fra det, kan det udlånes gennem biblioteker og meget mere. Inden disse beslutninger kan træffes har forlaget skulle sikre sig, at deres aftaler med forfattere, billedleverandører, tegnere, grafikere og andre tillader udgivelse som e-bog og hvis ikke, har man skulle forhandle en udgivelseskontrakt på plads for denne nye udgave.

Når Ebog.dk modtager bogen, skal vi kunne sælge den og så går hele forarbejdet i gang i forhold til kunderne. Der skal etableres betalings-systemer, der overholder bank-, kreditkort- og registerregler. Der skal tages hensyn til forbrugserombudsmandens regler for netsalg og egne overvejelser af etisk og markedsføringsmæssig karakter.

Oven i det gav vores ejerstruktur med ligelig ejerandel til DBC og InfoMedia anledning til en fusionsanmeldelse til Konkurrencestyrelsen, som krævede omhyggelig sagsbehandling.

Den tekniske løsning, vi havde planlagt, baserede sig på, at alle e-bøger ville blive leveret i xml format. Hidtil er alle blevet leveret i pdf, så vi har lige måtte udvikle en platform til at håndtere dette format i stedet. Den skal kunne sælge hele bøger, kapitler af bøger, udleje salgsenhederne i varierende tidsperioder, sørge for søgefaciliteter i metadata og fuldt tekst, være let at anvende og hurtig i download. Alt skal være beskyttet af DRM systemer, der sikrer ophavsretten og så er der naturligvis også behov for at levere til pc, mac og pda, som alle kræver forskellige udformninger af filer og på forskellige browsere.

Når alt det er klar, skal vi overbevise så mange forlag, som muligt om, at det nu er alvor med e-bøger. De skal gå med og tro på, at der venter et nyt stort marked forude, for ellers vil de ikke bruge ressourcer på rettighedsklarering og teknisk og redaktionel tilrettelægning.

Herefter kommer vi til kunderne. Det er enkelt nok at sælge en e-bog til en kunde. Imidlertid handler nogle af vore store potentielle kunder på en anden måde. Eksempelvis har folkebibliotekerne i fem år drevet projekt Downlaan, som giver dem et klart billede af, hvad de ønsker sig til en biblioteksaftale fra Ebog.dk. Desværre er det ikke nødvendigvis det, forlagene vil give, så der tager vi lige en forhandlingsrunde mellem parterne for at nå et kompromis.

Og forskningsbibliotekerne har deres egen målsætning, for her har man efterhånden en omfattende erfaring med de licenser, som DEFF forhandler på plads. Men hvad skal universitetsbibliotekets rolle være i forhold til campuslicenser, pensumpakker og kravet om, at de studerende fortsat selv skal betale for deres lærebøger?

Og til begge bibliotekstyper skal vi udvikle portaler, der opfylder andre brugsmønstre end dem, der gælder ved direkte salg. Der skal være mulighed for certificering af lånere, begrænsning af udlån, sammenhæng med de almindelige søgesystemer for bibliotekerne og styresystemer for adgang med walk-in eller fjernadgang.

Sådan ser vores hverdag ud efter 4 måneders drift og med version tre af systemet i luften.

Vi er tre faste medarbejdere (hvoraf de to er bibliotekarer, selvom de hedder produktchefer hos os), der aldrig ved, hvad dagen vil bringe, når vi starter om morgenen. Vi skal hele tiden finde løsninger på opgaver, der ikke findes givne løsninger på. Vi har kontakt med redaktører, forlagschefer, it medarbejdere, forskningsbibliotekarer, forfattere, trykkeriteknikere, journalister, jurister, forhandlere fra organisationer og interessegrupper, skolelærere, indiske programører, specialpædagoger og ind imellem også interesserede lægfolk, der bare vil vide, hvornår de kan læse deres yndlingsforfatters næste roman i digital form.

Alt i alt er det fantastisk spændende, af og til frustrerende, men også intellektuelt stærkt stimulerende.

**Hvornår licenserne er klar til forskningsbibliotekerne?
Giv os seks måneder.**

CBS Library FAQ

Af Søren Madsen

CBS Bibliotek lancerede hen over vinteren en 'CBS Library FAQ', som er et engelsksproget hjælpeværktøj med ofte stillede spørgsmål & svar om informationssøgning og emner på biblioteket. Det nye værktøj er resultatet af et samarbejde med University of Pennsylvania Library/ Wharton School.

Søren Madsen
Bibliotekar
sm.lib@cbs.dk

Business FAQ'en er opdelt i 12 kategorier (f.eks. 'Finance') og indeholder ca. 250 spørgsmål/svar, f.eks.: "Where do I find the Council Company law directives of the EU?". Hvert spørgsmål har et kortfattet svar, der er beregnet til at føre spørgeren videre til den rette database, bog eller hjælpside. Man kan enten bladere gennem hierarkiet eller søge på keywords i spørgsmålene. CBS Library FAQ'en tjener 2 formål:

1. Et hjælpeværktøj for bibliotekets brugere. De får hurtig hjælp til deres problem. Spørgsmålene er udformet sådan, at spørgeren med det samme bliver ledt hen til svaret.
2. Et videndelingsværktøj internt på biblioteket. Som informationsvagt kan man bruge FAQ'en, hvis man f.eks. er kommet i tvivl om et fagligt spørgsmål eller hvilken database, der er bedst til en specifik emnesøgning osv. Man har mulighed for at dele sin viden med sine kollegaer.

Baggrund

University of Pennsylvania Library har udviklet softwaret og strukturen bag hele FAQ-systemet. Lippincott Library har stået for udviklingen af "Business FAQ'en", som bl.a. også er implemen-

teret af business bibliotekerne ved University of Columbia, Michigan Ross School of Business, Massachusetts Institute of Technology, New York University, Princeton University, Purdue University, Stanford Graduate School of Business og Yale University.

CBS Bibliotek er det første bibliotek udenfor Nordamerika, der tager FAQ-systemet i brug.

Teknik

University of Pennsylvania Library er vært for datter-systemerne. Indholdet har karakter af open source og kan således genbruges af alle de deltagende biblioteker. CBS Bibliotek overtog en pulje med alle Lippincott Library's spørgsmål. De relevante spørgsmål blev herefter redigeret, så de matchede de lokale forhold hos os og tilføjet vores lokale videnbank. Herudover kan alle nye og redigerede spørgsmål fra de andre biblioteker i FAQ-netværket nemt redigeres og tilføjes lokalt.

FAQ'en har et indbygget statistikværktøj, der hjælper med at holde styr på brugen med hensyn til typer af søgninger, visninger efter kategori og efter popularitet. Det er en væsentlig feature, der giver CBS Bibliotek mulighed for at se, om brugerne har søgt efter emner uden at finde svar.

Dette giver input til oprettelse af nye spørgsmål & svar. På denne måde er systemet yderst anvendeligt i forhold til at opfange nye problemer og interesseområder hos brugerne og til hurtigt at få etableret nye spørgsmål i FAQ'en.

Fordele

1. Det er nemt at arbejde med - kræver kun begrænset kendskab til nogle enkelte html-koder
2. Hurtigt og decentralt i forhold til opdatering af indhold
3. Man bliver selv klogere af at sidde og formulere sin viden ned på tekst

Ulemper

1. Kun mulighed for et sprog
2. Systemet kan være tungt og langsomt at arbejde med
3. Ligger eksternt. Vi kan ikke arbejde direkte i systemet med de enkelte elementer
4. Arbejde med opdatering og vedligeholdelse af indhold, links m.m.

Litteratur

Halperin, Michael et al: *Just the FAQs, Ma'am: Sharing a Business Knowledge Database*, Journal of Business & Finance Librarianship. 2006, vol. 12, iss. 1, s. 33-40

CBS Library FAQ'en kan findes via CBS Biblioteks hjemmeside:
www.cbs.dk/bibliotek

Danmarks Biblioteksskole sætter bibliotekarprofessionen til debat...

Af Karen Harbo og Mette B. Grundsøe

... på en temadag med afsæt i den nyligt udkomne bog: **Bibliotekarerne. En profession i et felt af viden, kommunikation og teknolog.** Redigeret af Trine Schreiber og Hans Elbeshausen. Kbh., Samfundslitteratur, 2006.

Karen Harbo
Udviklingskonsulent
har@asb.dk

Mette B. Grundsøe
Cand.scient.bibl.
mbg@asb.dk

Denne artikel er inspireret af temadagen og vores bidrag til debatten om den bibliotekariske profession. Artiklens pointe er kort sagt, at opfordre alle til at komme på banen og deltage i værdidebatten. For hvad kommer vi fra og hvor skal vi hen?

På vores arbejdsplads er holdningen, at udvikling og fornyelse er en vigtig satsning. Biblioteket må være en drivkraft ikke alene for egen skyld, men for den uddannelsesinstitutionens skyld, som biblioteket er sat i verden for at tjene. At matche udviklingen i uddannelserne, som igen afspejler samfundsudviklingen, er en af de fornemmeste opgaver. Udvikling og fornyelse kræver, at man kan lægge gammel praksis bag sig og tænke nyt. Det kan imidlertid være svært, når praksis er dybt forankret i tradition og forventning. På den måde kæmper vi i en vis forstand mod os selv. For branchen og professionen er solid – ingen tvivl om det. Men er det nok til at sikre biblioteksinstitutionerne – og bibliotekarerne – fortsat samfundsmæssig berettigelse?

Vi så temadagen som en chance til at få mulighed for at blive inspireret og udfordret på bibliotekarfaget. Det var der rig mulighed for på temadagen *Bibliotekarerne – en profession i forandring*. Programmet var en perlerække af oplægsholdere indenfor det biblioteks- og informationsvidenskabelige domæne og beslægtede emneområder. Vores forventninger var på forhånd høje – ikke mindst var vi spændte på at høre den nybagte rektor ved Danmarks Biblioteksskole Lars Qvortrup sætte scenen for en fremadrettet

professionsvision. Forventningerne til dagens program blev bestemt ikke gjort til skamme.

Vi finder det værdifuldt, at Danmarks Biblioteksskole stiller sine forskere til rådighed som inspiration til diskussion af den bibliotekariske ekspertise. Temadagen programsatte forskellige bud på, hvilken rolle bibliotekarerne og biblioteksinstitutionerne skal spille i fremtiden. Historisk set er bibliotekaren kendetegnet ved at have en praksisviden og erfaring inden for en profession. Vi har en faglighed, der bygger på et teoretisk, videnskabeligt og professionsetisk grundlag, ligesom vi har kompetencer på et givent, selvstændigt niveau. Vi må samtidig tørt konstatere, at vi nok også er kendt i offentligheden for knolden i nakken og den plisserede nederdel – og har vi selv svært ved at gøre op med den diskurs?

Vi repræsenterer to generationer af bibliotekarer. Mette, cand. scient. bibl., uddannet i 2006, er, med halvandet år i praksis, ny i branchen. Karen, bibliotekar og Master i It, Sprog og Læring, har med 21 års ansættelse bag sig fulgt fagets og branchens udvikling siden 1986. Vi arbejder sammen i udviklingsfeltet bibliotek og læring og ser at finde løsninger på, hvordan biblioteket integreres med det omgivende læringsmiljø.

Her er vores bud på hvad temadagen gav af perspektiver. Først følger Mettes indtryk, hvorefter Karen tager tråden op.

Dagen blev indledt ved Olof Sundin under overskriften *Informationskompetence, IKT og bibliotekarers professionelle ekspertise*. Sundin,

som er Universitetslektor ved Lund, beskæftiger sig med de bibliotekariske kundskaber og udviklingen af professionen i lyset af informations- og kommunikationsteknologien (IKT). Sundins primære pointe er at fokusere på ”empowerment” som model til at understøtte den enkeltes informationskompetence. IKT-udviklingen har rykket ved forholdet mellem bruger og bibliotekar. Brugeren har i dag adgang til information, som tidligere var kontrolleret af den professionelle. Det stiller langt større krav til måden, vi møder vores brugere på. Ligesom brugeren skal have tillid til, at bibliotekarerne forstår at håndtere informationsområdet.

For Sundin er konsekvensen, at bibliotekarer og informationsspecialister bør arbejde målrettet med informationskompetence og vidensinteresser hos den enkelte bruger eller gruppe af brugere. Han nævner netop brugerundervisning som en aktivitet, der understøtter ”user empowerment”. Sundin udfordrer os til at reflektere over vores professionelle rolle som faciliterende frem for at være ledende. Bibliotekaren skal skabe dialog og refleksion blandt målgruppen. Som professionelle bør vi stille åbne, udviklende og reflekterende spørgsmål, der understøtter brugerens læreproces og udvikling af informationskompetence. Ikke neutrale refleksioner, men refleksioner som tager afsæt i brugerens jobmæssige, personlige, sociale og uddannelsesmæssige kontekst og behov. Den professionelle skal hverken dominere, bestemme, tage lederskab eller tage ejerskab af enten processen eller resultatet. Men hun skal stille sig selv

Sundin understreger på den måde, at pædagogiske og kommunikative kompetencer er fundamentet for bibliotekarens møde med brugerne og andre fagprofessionelle.

Oplæg fra temadagen ses på
www.db.dk/kon/temadag

og sin faglige viden til rådighed, så det giver mening for brugeren. Sundin understreger på den måde, at pædagogiske og kommunikative kompetencer er fundamentet for bibliotekarens møde med brugerne og andre fagprofessionelle. Samtidig er det helt centralt, at den professionelle formår at reflektere over egne kompetencer og udsyn.

Jeg får helt lyst til at sige: Hørt! Men gad vide, om mine kolleger i salen er ligeså begejstrede, som jeg er?

Det får jeg ikke umiddelbart lejlighed til at forfølge, for Sundin giver straks stafetten videre

til Lars Qvortrup. Under overskriften Videnssamfundet, videnshåndtering og behovet for vidensaktører ridser Qvortrup kort samfundsudviklingen fra industri- til videnssamfund op. Videnssamfundets største udfordring er netop overskud af kompleksitet og information, hvilket kræver systematisk viden om viden og systematisk inddeling af viden i kategorier. Om viden perciperes som essens eller kompetence, dvs. en evne til at tilegne sig mere viden, er ikke mindst centralt for biblioteker og bibliotekarens rolle som vidensaktør. Qvortrup fortsætter sin analyse. Kompleksitet i samfundet håndteres gennem

viden og viden skabes i kraft af læring. Vi ved fra vores egen hverdag, at læring og forandring går hånd i hånd. Qvortrup tager dette en kategori videre og giver et bud på, hvordan virksomheder og organisationer indrettes, så de fremmer læring. Læring og moderne dannelse er at kunne reflektere over og overskride sin egen dannelse. For hvad sker der i samfundet med vores dannelsesidealer, med biblioteksrummet og med de digitale ressourcer? Hvordan fungerer biblioteket og bibliotekaren som ressource i samfundet og hvordan udnyttes de nye medier?

Sundin understreger på den måde, at pædagogiske og kommunikative kompetencer er fundamentet for bibliotekarens møde med brugerne og andre fagprofessionelle.

Biblioteker eksisterer ikke længere i kraft af sig selv, men må relatere sig til ikke bare en, men flere institutionelle kontekster – politikere, brugere og interessenter.

Lad os tage en snak om det – og det gør Qvortrup så sandelig.

Jeg oplever, at mange frustreres og spørger – hvad skal jeg dog anvende al den teori til? Bibliotekarer agerer i praksis! Synspunktet popper da også op i løbet af temadagen. Men netop gennem teori, perspektivering og debat af vores daglige virke i organisationerne har vi mulighed for at flytte os i tid og rum. Flytte os fra rutiner, arbejdsgange og pragmatisk hverdagsbevidsthed til et andet sted, hvor vi styrkes i at samle tråde, sætte fokus, se nye sammenhænge, kommunikere, diskutere, inspirere. Refleksionsrummet muliggør, at vi agerer hensigtsmæssigt i forhold til de brugerbehov og vidensinteresser, vi er sat i verden for at facilitere og understøtte.

Qvortrup er næsten ikke til at stoppe, mens han engageret og vidende fremfører visioner og indsatsområder for Danmarks Biblioteksskole og problematiserer den bibliotekariske professionsforståelse. Det vil gå for vidt at redegøre for Qvortrups teoribygning i detaljer. Jeg kan kun opfordre til at læse hans bøger og blive klogere på mysteriet om viden, læring og dannelse. Det er en spændende historie, som rækker ind i fremtiden og tilfører energi til biblioteket og bibliotekaren som ressource i samfundet.

Nu til Karens indtryk af temadagen! Laura Skouvig og Trine Schreiber sætter historisk fokus på bibliotekarprofessionen.

Laura Skouvig, adjunkt ved Danmarks Biblioteksskole fortæller dygtigt og levende, om hvordan bibliotekaren opstod, biblioteksverdenen anno 1900 og om den tids bibliotekars arbejde og faglighed. Til fagligheden hørte en lang række personlige egenskaber baserende sig på dannelse defineret som åndelig elasticitet og uafhængighed, desuden praktisk begavelse og besiddelse af ordenssans, petitesse, tålmodighed og imødekommenhed. Dyder som i dag kan synes gammeldags – eller hænger de stadig ved? Bibliotekarfagets pionerer fremstår under alle omstændigheder, i Skouvigs fremstilling, som banebrydende; nemlig spydspidser i arbejdet med oplysning og almen dannelse af samfundets borgere og opdragelse til demokrati.

Trine Schreiber gør derefter springet op i tiden til 1960'erne og frem. 1960'ernes biblioteker ansås fortsat for at være kvalificerede formidlere af universel viden. Pendulet svingede imidlertid fra det aktive ”at virke for” til det mere passive ”at stille til rådighed”. Bibliotekaren spillede nu en mere neutral rolle. En forløber for 1970'ernes institutionsekspansion og invitation til aktiv brugerinddragelse – brugerne skulle høres! Folkeoplysningsopgaven afløstes af den socialistiske diskurs, som prægede årtiet på kultur- og uddan-

ningsfronten. 1980'erne og 1990'erne prægedes til gengæld af teknologiens accelererende indtog på scenen. Fascinationen af informationsteknologiens anvendelsesmuligheder i fagets virke, og gradvist også på brugerniveau, tog til. Man gik fra en indholds- til en teknologisk orientering og teknologien revolutionerede bibliotekernes verden.

Og bibliotekarprofessionen i det 21. århundrede? I Schreibers opfattelse mestrer dagens og morgendagens bibliotekarer de mange digitaliserede systemer og medier og byder ind med fagets erfaring for pædagogisk formidling netop i denne kontekst – pædagogisk systemdesign. Men bibliotekarer har ikke længere monopol på disse områder, andre professioner vil, og kan, konkurrere. Et forhold det er vigtigt for professionen at erkende og forholde sig proaktivt til. Mellem de to yderpoler, professionsmonopol og professionsopløsning, kunne dog findes et pragmatisk felt for handling – og forhandling.

Schreiber stiller spørgsmålet om ”relationsprofession” kunne være en ny professionsforståelse for bibliotekarer? Det er et vilkår for bibliotekarer og biblioteksinstitutioner, at de ligger i konstant forhandling med de omgivelser, som de tjener. Biblioteker eksisterer ikke længere i kraft af sig selv, men må relatere sig til ikke bare en, men flere institutionelle kontekster – politikere, brugere og interessenter.

Her lader jeg lige min egen mening tone igennem: Jeg synes, at netop det lykkes for mange bibliotekarer og biblioteksinstitutioner. Dilemmaet er fortsat at lade sig inspirere og påvirke af samarbejdspartnere samtidig med at fastholde en egen entydig professionsforståelse. Måske består fremtidens bibliotekarprofessions kerne i en vis grad af fælles identitet, som fx andre humanistiske universitetsuddannelser, men tager farve og udtryk efter den konkrete kontekst og samarbejdsrelation?

Bente Weisbjerg og Hans Elbeshausen fortæller herefter om en ganske særlig samarbejdsrelation: Integrationsbibliotekarens erfaringer med etablering af nyt organisatorisk felt. Elbeshausen giver en teoretisk indgang til emnet og definerer et organisatorisk felt som bestående af de organisationer, der har et institutionelt liv tilfælles: Vigtige leverandører; forbrugere af ressourcer og produkter; myndigheder samt andre organisationer, der leverer tilsvarende serviceydelser og produkter. Weisbjerg fortæller herefter engageret om sit virke som integrationsbibliotekar i Vollsmose i Odense, hvor hun trækker på et register af helt særlige kompetencer. Tesen om en styrket biblioteksindsats på integrationsområdet; nemlig at bibliotekarer her tvinges ud i samarbejder,

der beriger deres professionelle projekt og giver udvidet selvforståelse, synes bekræftet af Weisbjergs oplæg.

Og så banker det på døren: Temadagens sidste taler, Jørgen Gleerup, lektor ved Institut for Filosofi, Pædagogik og Religionsstudier ved Syddansk Universitet er ankommet!

Jørgen Gleerups forskningsmæssige interesse gælder overordnet set samspillet mellem den samfundskulturelle og den organisations- eller institutionskulturelle udvikling, i stigende grad med fokus på uddannelseskulturer, læring og pædagogik og han stiller os spørgsmålet, hvad det vil sige at drive biblioteksvirksomhed i det moderne videnssamfund? Her er netop de mange kontekster i spil for biblioteksinstitutionerne og for bibliotekarerne. Jørgen Gleerup taler således indledningsvist om ”kontekstens mange kontekster” og at det ikke er ufarligt at sætte egen profession på spil i en sådan situation. Det er der risiko forbundet med. Omvendt er der også risiko ved at lade være!

Jørgen Gleerup taler om professionskulturel læring ud fra tre forskellige fokus på viden, dels **den eksplicite viden**, som snarere kan udtrykkes ved at information kan lignedes med en ting, dels **viden som proces**, hvor viden er indlejret i mennesker og produktive systemer og hvor den tavse viden får betydning, dels **viden som innovation** og hvorledes denne opstår.

Professions- og organisationskulturer, som involverer faglig kompetence og kompetenceudvikling, har fokus på viden som proces. Professioner kendetegnes netop ved besiddelse af en særlig viden, et tavst handlingsberedskab, som bygger på intuition og erfaring. Der findes et professionelt repertoire – en professionel fortælling – som både binder sammen og er til forhandling.

Når bibliotekarprofessionen sætter sin profession på spil, er der fokus på viden som innovation. Det er i kulturmødet og samspillet mellem forskellige professions- og organisationskulturer, at tingene sker og frem for at tale om knowledge management, taler man her om knowledge enabling – et pædagogisk projekt, som skal hjælpe ny viden på vej.

Til sidst vender Gleerup tilbage til udgangspunktet om ”kontekstens mange kontekster”. I dette krydspres er det at bibliotekarprofessionen aktuelt udfordres i det moderne videnssamfund – en udfordring, temadagen på allerførneste vis har taget op til diskussion!

Der var tydeligvis blandt deltagerne lyst og mod til diskussion. Fortsætter diskussionen?

Oplæg fra temadagen ses på www.db.dk/kon/temadag

Anmeldelse**Freakonomi – en uortodoks nationaløkonom udforsker den skjulte side af alt**Af Tine Jørgensen
Studerende, DBwww.dbstud.dk/laeseklub/kalender.htm

Det fascinerende ved denne bog er, at den kan bruges indenfor mange forskningsområder: Økonomi, sociologi, medievidenskab m.m. Dels fordi den berører mangeartede emner, men især fordi den filosoferer objektivt over disse emner ud fra statistiske data, så selv Adam Smith må klappe i hænderne.

Freakonomi er et væsen, jeg blev introduceret for under et udlandsophold ved University of Sheffield i efteråret 2006. Faget hed "Information Systems and the Information Society" og behandlede aktuelle emner indenfor informationsverdenen.

Kapitlet, der var udgangspunkt for undervisningen, var kap. 2: "Hvori ligner Ku Klux Klan en flok ejendomsmæglere". Heri diskuteres, hvordan ejendomsmæglere i mange tilfælde sælger huse billigere, end de reelt kan sælges for, blot fordi det ikke kan betale sig for ejendomsmæglerne at sætte en højere pris i forhold til provisionen. Derudover indeholder kapitlet en interessant liste over udtryk, der enten sætter prisen op eller ned.

Efter at have læst det obligatoriske kapitel blev jeg dog nysgerrig efter mere. Og det er i høj grad, hvad denne bog skaber: Nysgerrighed. For det er da fascinerende, at en økonom

har løsninger og forklaringer på samfundsproblemer såsom: Ungdomskriminalitet og narkohandlers boligforhold. Samtidig skaber bogen også en sammenhæng ud fra statistik på emner og problemstillinger, man ikke troede fandtes. Her tænker jeg især på kap. 1: "Hvad har skolelærere og sumobrydere til fælles?", som på fascinerende vis afdækker problemer med snyd ved test i skoler. Snyd som vel og mærke ikke bunder i eleverne, men i deres lærere, som har brug for gode testresultater for at beholde deres job. Stof til eftertanke, når man tænker på den udvikling, det danske skolevæsen pejler imod i forhold til kvalitet målt ud fra PISA-tests.

Det mest interessante – og kontroversielle emne behandles i kapitel 4. Her redegør Levitt for, hvordan den faldende kriminalitet hænger sammen med indførelsen af fri abort. Tankevækkende læsning og hvad enten man er for eller imod abort, er det endnu engang værd at bide

mærke i de objektive statistiske påstande, der introduceres i bogen (om end resultatet af hans teorier ofte rykker ved ens egne holdninger). Objektiviteten ses især i slutningen af kapitlet, hvor Levitt forsøger at opstille en relativ værdi for et foster. Når en statistiker behandler et sådant emne, tillægges nye vinkler til en altid aktuell diskussion og debat omkring etik og abort.

Bogen er på mange måder meget amerikansk, men ikke så meget, at man bliver træt af det i læseforløbet. Det vigtigste ved denne bog er dens evne til at åbne op for nye indfaldsvinkler for velkendte emner blot ved at stille spørgsmål, som måske virker kuriøse, men som leder til ny læring.

Så giv plads til freakonomien i dit daglige arbejde og studie – det er en øjenåbner!

Reference

Freakonomi : en uortodoks nationaløkonom udforsker den skjulte side af alt / af Steven D. Levitt og Stephen J. Dubner. Oversat af E. B. Bogan. Fyrbacken, 2006. – 242 sider.

Anmeldelse

Min personlige videnprofil

Af Mai Aggerbeck,
cvu vita
ma@cvuvita.dk

Karen Frederiksen,
cvu vita
kf@cvuvita.dk

I bogen 'Min personlige videnprofil' leverer videnkonsulenterne Lars Henrik Nielsen og Bent Schou et vigtigt værktøj til at styrke bevidstheden og skabe dialog om arbejdet med viden for såvel leder som medarbejder. Siden 1990'erne har viden været sat på dagsordenen, blandt andet under betegnelsen Knowledge Management. Opmærksomheden har i den forbindelse ofte været rettet mod videndelings- og kompetenceudviklingsprocesser samt udnyttelse af nye IT-systemer i tilknytning hertil. De kulturelle og personlige aspekter af arbejdet med viden har sideløbende hermed været underbelyst. Det er, som forfatterne fremhæver, mennesker, der skaber og anvender viden. Det er derfor afgørende at sætte mennesket og den personlige videnhåndtering i centrum, når vi taler om viden.

'Min personlige videnprofil' er et værdifuldt redskab til 1) at skabe overblik over, hvordan man arbejder med viden, 2) at opnå indsigt i styrker og svagheder, når man arbejder med viden på både det organisatoriske og personlige plan og 3) at få øget indflydelse på, hvordan man løser opgaver effektivt. På denne baggrund kan "Min personlige videnprofil" bruges som afsæt for både personlig udvikling og udvikling af egne videnkompetencer. Profilen består ud over bogen desuden af et testværktøj, som findes i papirform og på internettet. Testværktøjet gør det muligt at måle egne præferencer

i forhold til at arbejde med viden. Det havde dog været ønskeligt, at testværktøjet tilsvarende var præsenteret i bogen.

Kapitlerne i bogen er let tilgængelige og logisk opbyggede med en læse- og brugsvejledning, der efterfølges af det meget centrale kapitel om roller i arbejdet med viden. I dette kapitel findes redskaberne til at forstå, hvad ens egen og andres videnprofil indeholder. De følgende tre kapitler beskriver uddybende baggrunden for videnprofilerne. Her sættes fokus på adfærd, tre videnrum og videnprocesser på en meget pædagogisk og inspirerende måde for den, der eventuelt vil udvikle sin organisation eller understøtte sine medarbejders arbejde med viden. De tre videnrum beskrives henholdsvis som "eksperimentariet", hvor ny viden opstår, "biblioteket", hvor viden gøres eksplicit og tilgængelig og endelig "klasseværelset", hvor tavs viden bearbejdes og omsættes kollektivt. Der er ikke nødvendigvis tale om fysiske rum, der er snarere tale om hvilken type viden, der arbejdes med og de rammer, situationer eller omgivelser, som på forskellige måder er optimale for at arbejde med forskellige typer af viden. Hermed betoner forfatterne viden som noget processuelt, socialt og kontekstbestemt - herunder kulturen. I bogens sidste to kapitler præsenterer forfatterne konstruktive anvendelsesmuligheder og redskaber i form af spørgsmål til refleksion og diskussion til at arbejde videre med de personlige videnprofiler. Videnprofilerne kan eksempelvis anvendes i for-

bindelse med udviklings- og medarbejdersamtaler eller til rekruttering af medarbejdere og sammensætning af projektgrupper.

Bagest i bogen præsenteres en fyldig ordliste med en beskrivelse af de vigtigste begreber i bogen. Det er i den forbindelse værd at bemærke, at forfatterne ud over de nævnte konkrete analyseredskaber tillige bidrager med et begrebsapparat og et sprog, som gør det muligt at diskutere, hvordan viden udvikles, deles og anvendes - personligt og sammen med kolleger. Bogens illustrationer og diagrammer giver i tilknytning hertil et fint overblik over mere komplekse problemstillinger og tjener herved formidlingen af bogens budskaber på bedste vis.

Endelig findes en litteraturliste med forslag til videre læsning, herunder I. Nonaka & H. Takeuchis *The Knowledge Creating Company* (1995) og E. Wengers *Communities of Practice - Learning, Meaning and Identity* (1998), som forfatterne synes at være inspireret af.

Sammenfattende er bogen formidlet på en meget klar og praksisrelateret måde. Den kan varmt anbefales til alle, der arbejder med viden med henblik på måling af egen videnprofil, eller til den, der ønsker at forbedre arbejdet med viden i en afdeling eller en organisation.

Reference

Min personlige videnprofil / af L. H. Nielsen og B. Schou. - København: Videnkonsulenterne, 2006.

www.videnkonsulenterne.dk

DF Revy Kort nyt

Formidling i nye medier – en temadag om udfordringen for kultur- og vidensinstitutioner

Kultur- og vidensinstitutioner formidler information og viden til forskellige brugergrupper. Det er forskningsbaseret viden og det er informationer om adgang til og omgang med udstillinger og vidensressourcer. Det er ofte kompleks og svær viden.

Nye medieformater og formidlingsredskaber skaber nye muligheder for kultur- og vidensinstitutionerne i formidlingen af denne viden. Det er muligheden for at arbejde med

nye form- og designudtryk og interaktionsformer, så formidlingen er inspirerende, opmærksomhedsskabende og relevant for brugerne i det uformelle oplevelses- og læringsrum, som kultur- og vidensinstitutionerne tilbyder.

I udviklingen af formidlingsstrategier og større innovative projekter i kultur- og vidensinstitutionerne stiller vi os selv spørgsmålene:

- hvilken type viden er det, vi formidler,
- hvilke medieformater kan hvad og

- hvilke betingelser har den type viden, vi formidler, dels
- i de nye medier og dels i forhold til vores brugere?

På temadagen stiller vi spørgsmålene til eksperter i viden, digitale medier, læring og kommunikationsdesign og ser på to konkrete forslag med formidling i nye medier fra hhv. en museums- og en (forsknings)biblioteksvinkel.

<http://wiki.statsbiblioteket.dk/infogalleri/>

Tid: Torsdag d. 21. juni 2007, kl. 12:00 - 17:00.

Sted: Den Sorte Diamant, Søren Kierkegaards Plads 1. Mødelokale Blixen.

JUNI	10. - 12.	Århus	Elevations – The Networking Library. international “Halmstad-conference. www.elevations.dk
	11. - 15.	Reykholt, Island	6. Nordisk sommerskole om informasjonskompetanse. www.nordinfolit.org/default.asp?cid=761&nid=
	13. - 15.	Wien, Østrig	11th International Conference on Electronic Publishing. ELPUB. www.elpub.net/
	13. - 16.	Uppsala, Sverige	Added Value for E-theses. ETD2007 – 10th International Symposium on Electronic Theses and Dissertations. http://epc.uu.se/ETD2007/
	18. - 19.	Stockholm, Sverige	The human side of IT. 13. NORD I&D Conference. http://nordiod2007.sfis.nu/
	21. - 27.	Washington D.C., USA	2007 ALA Annual Conference. www.ala.org/ala/eventsandconferencesb/annual/2007a/home.htm
	25. - 27.	Madrid, Spanien	11th ISSI Conference. http://issi2007.cindoc.csic.es/
JULI	3. - 6.	Warszawa, Polen	European integration: Conditions and challenges for libraries. LIBER 36th Annual Conference. http://liber2007.buw.uw.edu.pl/
	23. - 27.	Amsterdam, Holland	SIGIR'07. The 30th Annual International ACM SIGIR Conference. www.sigir2007.org/
AUGUST	13. - 16.	Borås, Sverige	Featuring the Future. 6th International Conference on Conceptions of Library and Information Science. www.hb.se/colis/
	14. - 16.	Dakar, Senegal	Managing Technologies and Library Automated Systems in Developing Countries: Open Source VS Commercial Options. IFLA 2007. Pre-Conference Satellite. www.dakar.aliaco.com
	19. – 23.	Durban, Sydafrika	Libraries for the future: Progress, Development and Partnerships. World Library and Information Congress: 73rd IFLA General Conference and Council. www.ifla.org/IV/ifla73
	27. – 31.	Tilburg, Holland	Digital Libraries à la Carte. Tilburg University. Ticer. www.tilburguniversity.nl/services/lis/ticer/07carte
SEPTEMBER	14. - 18.	Lesbos, Grækenland	Libraries without Walls 7. International conference organised by CERLIM – The Centre for Research in Library and Information Management. www.cerlim.ac.uk/conf/lww7/

Afsender

DF sekretariatet
Hanne Dahl
Statsbiblioteket
Tangen 2
8200 Århus N

Returneres ved vedvarende adresseændring

Fra Baglinjen

Så meld jer dog ind!

Lunds Universitetsbibliotek har nu i 3 år drevet **DOAJ – Directory of Open Access Journals** – finansieret af fonde etc. og søger nu fortsat finansiering ved at bibliotekerne anmodes om at melde sig ind og betale et beskedent bidrag på 400 euro pr. år. Indtil videre har kun DEFF samt 2 mindre danske forskningsbiblioteker, ASB og DPB, meldt sig ind.

Hvad sker der for resten af jer? DOAJ er en fremragende service, hvor de gratis elektroniske videnskabelige tidsskrifter registreres og kvalitetsvurderes og hvor vi alle gratis og nemt kan anvende databasen som vejviser og som datafeed til vores lokale systemer. Mange danske forskningsbiblioteker linker til DOAJ og

flere biblioteker bruger databasen via deres SFX og sågar til katalogposter.

For at citere Peter Suber¹:

“The Directory of Open Access Journals (DOAJ) is used by faculty around the world to find peer-reviewed journals where they can submit their work, as well as to find journals where they will have open access to the peer-reviewed research of colleagues. In these ways, the DOAJ enhances the value of open-access literature and helps connect authors and readers. Every institution that supports open access or researchers who support open access should support the DOAJ.”

¹ Peter Suber is the leading voice in the Open Access movement and senior researcher at SPARC.

Hvis ikke LUB gjorde arbejdet for os, ville vi være nødt til at gøre det selv. Så op med læderet, det er kun pebernødder, de beder om!

DOAJ
Directory of Open Access Journals
www.doaj.org

Med venlig hilsen
Thøger Kristensen
Overbibliotekar
Danmarks Pædagogiske Bibliotek